

ložnimi (zdaj so „državljeni“, stvar je pa ista) bila je nekaka rodovinska ali patriarhalna razmera. Kmet je storil svojo dolžnost po najlozjem potu, namreč s tem, kar je sam imel in pridelal. Če ga je pa sila pritislola, ob času nesreče, požarja, slabe letine, toče ali povodnje itd., je imel pri grajšinski gospôski zavetja, ter ga ni lahko brez pomoči odpravila, v premnogih krajih je v resnici očetovsko za svoje skrbela. Kmetje bili so poprek precej premožni; le zapravljevcem se je zgodilo, da so prišli na kant in kmetijstva zgubili. — Da nam pa kdo ne očita, češ, da smo fevdalci in si želimo starih časov z vsemi krivicami nazaj, povemo prihodnjič, kar je bilo slabo in pogubno ter se itak držati ni dalo in tudi ne povrne več.

Gospodarske stvari.

O vinstvu,

ali kako se vino v kleti oskrbuje.

(Spisal Franjo Jančar.)

Kako se mošt pretaka?

Nekteri imajo za pretakanje stroj ali mašino s črevom ali cevjo iz guta-perbe, koja sega iz soda v sod. Človek, ki mašino goni, zamore v petih minutah pet veder pretočiti. Mi pa se poslužujemo medene pipe, s katero se tudi pet veder v četrtinki ure lahko pretoči. Mošt pretakamo, ko se je debela in težka nesnaga v sodu že vsedla, kar se k večjemu v 24 urah zgodi; toraj se že za 8 ali 12 ur pretakati zamore. Za pretakanje se dober in snažen sod pripravi ter se mu palec dolg in širok kosček žveplja vžge; ogorek se odstrani, lijavka nastavi in v bližnji napolnjeni sod pipa dene ter začne pretakanje, ktero traja, dokler čistejši mošt iz pipe teče; ko pa že začenja bolj gosti, črno-sivi mošt z gostejo nesnago pri-tekati, se pipa hitro zaškrne. Ta goščava ali vsedene droži, v katerih je še dosti vina, se v drug ravno tako dobro pripravljen sod vlijejo in vse drožje v ta sod spravi, kar ga še od drugih sodov pride. Kdor kadi več ne potrebuje, zamore vse drožje v kad vlivati, slednjič pa vso čorbo v prazen sod pospraviti. Preden se ta goščava ali drožje iz soda izlije, je treba sod nekoliko zganoti, da se drožje čisteje izcedi skozi piliko v škaf. Prazen sod se sedaj ne izpere, temuč koj ožveplji; potem se iz bližnjega v tega pretaka kakor v prvič. Tako se ravna do konca. Ako zadnjič kateri sod prazen ostane, ga je treba snažno izprati in dobro splahniti, potem podložiti in na piliko obrniti, sicer se ne bi zadosti ocedil in osušil, kar je potreba, da se brez skrbi shrani.

Kako se sodi napolnjuje?

Pri pretakanji se ne smejo sodi do pilike napolniti, ker bi mošt sicer izmetaval, kadar vre,

in bi ga po takem veliko v zgubo šlo, temuč le do dva palca pod piliko se sodi napolnijo, in mošt meče pod se, kadar kipi.

S čim se pilike pokrivajo?

Nekteri imajo posebno pripravo, bodisi leseno, prsteno ali stekleno, ki jo v pilike trdno zasadijo in tako zabranijo vinskemu duhu in moči ali alkoholu iz mošta puhteti, kadar vre. Navadno pa se poslužujemo po troje trtinah listov, ki se na pilike denejo; s tem se tudi zavarje preobilno izhlapenje, ker se listje dobro vjema s piliko. — Kamnene plošice so že manj prikladne, ker niso zadosti gladke in snažne, niti ne pokrijejo dobro pilike. Mnogo boljše tudi niso vrečice, v katerih je pesek všit, s kterimi ta in tam pilike pokrivajo. Take vrečice sicer pilike dobro pokrijejo, ali lahko se tudi pesek v sod natrosi, in roba, iz ktere je vrečica narejena, je moštu lahko škodljiva. Ostanimu toraj pri trtinem listju, ktero gotovo zado-stuje namenu.

Kako se končá prvo pretakanje?

Ko smo ves mošt pretočili in goščavo od vseh sodov v poseben sod pospravili, ako je va-nj šlo, se vsa posoda: lijavka, škafi, žehtar, kad ali kateri prazen sod prav snažno v čisti vodi omije in izpere. Potem se na zračnem kraju razpostavi, primerno podloži in sodi na piliko obrnejo, inace bi se obcediti in dobro osušiti ne mogli. Ko je vsa posoda osušena, se spravi na gantnarje ali med sode povezne; tako ostane silno potrebna posoda vedno pri rokah.

Kaj je še treba v kleti storiti?

Navadno se precej blata nanosi v klet, ker o tem času več ljudi vhaja va-njo; zato se mora blato po tleh z motiko postrgati; plesnjina po stenah in gantnarjih se mora s trdo brezovo metlo podrsati, pajki in pajčevina pomesti, sodi čedno obrisati, nepotrební čepi pospraviti, in podloge za sode ob koncu gantnerjev zložiti, zadnjič pa duri zaklenoti in — imetek Božjemu varstvu izročiti ter reči: „križ Božji!“

O govedarstvu.

(Poduk v ljutomerski kmetijski šoli.)

(Konec.) Unemajočih reči ne smemo dajati brejim kravam, da ne izvržó, na primer takih pomočkov, ki vzbujajo v kravi speči nagon po plemenu, kar sem že v eni prejšnjih števil „Gospodarja“ omenil. Ledenega tudi ne sme taka krava nič uživati. Plodnici nevaren je tudi vsak pretres in prevelika toplotna prememba v organizmu nad in pod 30° R., to je namreč normalna živalska toplota. Tako kravo treba tudi varovati, da ne dobi napenjaajoče hrane, n. pr. zelene detelje idr.

Resno je, da breje krave gre bolje pasti

nego druge, ki so za mesnico, ker tu treba hraniti tudi mlado; vendar pa preveč jih tudi nikakor ne smemo pasti, da nam zaradi predebelosti ne rodé težavno. To ravnanje bi imelo tudi, posebno pri prvašnicah, več drugih slabih nasledkov. Brejim kravam tačas lahko škoduje hrana, ko se preminja suha v zeleno in na opak. Vse to bi teletu tako dolgo škodovalo, dokler vživa materno mleko. Neutrudljivo sprehajanje kravi jako koristi k ložjemu otelevanju. Ako hočemo pomagati, da bode krava prav dobro molzla, dajmo jej proti koncu brejosti na dan od 3—4 lotov prevretega janeževega semena.

Da se krava lože oteli, dajaj ji malo dni pred porodom pijače namešane z rženimi otrobi, ali pa kakega $\frac{1}{4}$ funta Glavbarjeve soli na den. Sedaj pripravi kravi toplo, mehko nastlano in suho porodišče, kjer naj tačas ni privezana, da more precej po porodu do teleta, ako bi ne bil tačas na straži umen človek, kar je najboljšje. Porodišče naj je pametno ograjeno, ne pa tako, kakor premnogi delajo, da nastavijo okoli krave in teleta lestvic, v katere se tele lahko zamota in se zaduši!

Zakaj da krave izvržejo,

je zraven mnogih drugih vzrokov vsled skušnje tudi zasmrajena voda po mijlu ali žajfi, ako se namreč perilo v istem koritu ali škafu žajfa, iz katerega se krave napajajo. Treba toraj gospodarjem paziti, da so te posode snažne, ter se v njih ne pere in sploh nič kaj tacega ne umiva, kar vodo osmradi. („Zagreb. gosp. list“.)

Dopisi.

Iz občine Malonedeljske, 3. apr. (G. Prnišek in njegovo podučevanje v kmetijstvu.) Znano je čitateljem „Sl. Gosp.“, da ljutomerski podučitelj, g. B. Prnišek, v tukajšnjem okraju po nedeljah in praznikih kot popotni učitelj v kmetijstvu podučuje. G. učitelj je pa tudi v tej stroki izvedenec, česar smo se brž prepričali, ko smo ga prvič tukaj slišali. G. Prniška žene čista ljubezen do našega naroda in posebej do naše lepe in narodne ljutomerske okolice, ktere je hotel blagi gospod po teoretičnem in praktičnem poduku v kmetijstvu pomagati, za kar se je do dobrega izučil. Res tedaj hvale in posnemanja vreden izgle!

Toda zaslišite, kako se mu od ene strani hvalevredni trud plačuje! V nedeljo 28. marcija imel je tukaj pri mali Nedelji v učilniškem splotji svoj navadni kmet. poduk. Toda tukajšna farizejsko pravična, starokopitna stranka, in njej na čelu širokoustni slavohlepec, kraj. šol. svetovalec, M Topolnik, je ta den gotovo za vselej dobrohotno napravo izpodbil in uničil! T. si je

za ta den navlašč priskrbel nekterih pomagačev, kateri so mu pomagali vsako besedo g. učitelja zudariti, tako da je g. učitelj bil prisiljen, poslušalce in učilnico zapustiti! Zastonj bile so zagovarjanja poslušalcev; nespametni T. je očitno rekel, „da šola ni za take poduke, da se z ljudstvom, ako menj zna, ležej ravna“ itd. — Mož bi menda raji s svojimi prijatelji ljudstvo slepil z vražami in copri, ter stare in suhe babice, ki njemu in njegovim drugovom otroke in konje obirajo, na vislice ali v gorečo grmado obsojeval.

To je tedaj mož za tukajšni kr. šolski svet! Ž njim ne more več v sejah občeovati nijeden poštenjak; sramota pa za občino, ktera nima zato sposobnejših moči!

Vam pa, g. Prnišek! v tolažbo in zadoštenje očitno izrečemo, da, kakor je T. pri vseh narodnih in dobro mislečih gospodarjih naše okolice prišel v zamero in zgubil ves zaup, tako imamo za Vas, preblagi gospod, najgorkejšo sočutje in Vas svojega spoštovanja zagotavljamo ter Vam nazdravljamo tisočkrat: „Živeli!“

Iz Jarenine. (Dve v nebo kričeči hudobiji v enem tednu!) Dne 31. marcija ob 3. uri zjutraj je neznan človek ustrelil v vugovskem dolu samskega mlinarja Jož. Purgaja. Kako premišljeno da je izvršil svoje hudodelstvo, se vidi iz tega, da je bil napustil vodo, in je mlinar zasllišavši šum brž pritekel vode zapirat. V tem se ukrade hudobnež v hišico in vrnivšega se mlinarja z lastno puško ustrelil! Ta, čeravno smrtno ranjen, beži še vendar k bližnjemu sosedu Bračku, kjer ga dajo previditi s sv. zakramenti, ob $\frac{1}{2}$ 8 pa je umrl! — Mlinar, akoravno pri zavesti, ni spoznal hudobneža; so pa nekteri zreli tički na sumu, in menda se posreči sodnji hudobneža izvedeti.

V četrtek 3. aprila pa je ustrelil posestnik A. F. v Gačniku v svojega zeta, s katerim je živel v vednem prepiru, in ga tako ranil, da se dvomi nad njegovim ozdravljenjem. Nesrečnež starec pri 67 letih je šel sam po zdravnika in nesel napisano dogodbo sam k sodnji! Da pa tudi tega ne more izgovarjati prenačelnost, se razvidi iz tega, ker si je, kakor slišimo, puško pred kratkim izposodil, in so ljudje poznajoči vse razmere, davno že se bali, da se kaj takega prigodi.

Zalostne prikazni, ki nam kažejo, kam da pridejo ljudje, ako liberalizem vero spodjeda, gospodske pa moči nimajo, neporedneže — v svarilni izgle — ostro kaznovati, potrebne veljave si pridobiti!

Iz gornje Radgone, 6. apr. (Pojasnilo, koliko da ceste po novem stroji stanejo.) Gornje radgonski okr. zastop je že l. 1869 sklenil, da ne hodijo več dotični srenjčani sami okr. ceste delat in popravljat, nego prevzame okr. zastop vse te stroške in izroči delo njemu, ki bo na dražbi najmanj za to terjat. Prebivalcem okraja je vzbudilo to občno nevoljo ter so se zoper to